

**Guia d'ús de conceptes amb perspectiva del
no-binarisme i diversitat familiar, segons
l'Acord GOV 45/2022**

Generalitat de Catalunya

Índex

1. Presentació
2. Propòsit de la guia
3. Marc normatiu
4. Adaptació dels formularis amb perspectiva del no-binarisme i diversitat familiar
5. Adaptació dels sistemes d'informació amb perspectiva del no-binarisme i diversitat familiar
6. Resum de la transformació
7. Glossari
8. Informe jurídic sobre la modificació dels documents administratius

1

Presentació

El present document acompanya l'Estratègia de transformació dels documents administratius i els sistemes d'informació (SI) de l'administració de la Generalitat de Catalunya, les entitats públiques i organismes adscrits per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar.

Les indicacions que es recullen en el present document per adaptar els tràmits de l'Administració, en especial, els formularis i els sistemes d'informació i que tenen com a objectiu detallar l'Acord de Govern 45/2022, de 15 de març, pel qual s'aprova l'Estratègia per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius i en els sistemes d'informació, i es crea la Comissió Interdepartamental d'Implementació i Seguiment d'aquesta Estratègia, són d'aplicabilitat tant pels SI i formularis que existeixen en l'actualitat com també pel nou desenvolupament d'aquells.

2

Propòsit de la guia

Les administracions públiques de Catalunya estan subjectes a la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia (Llei 11/2014) complementada per la Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no discriminació. Per fer complir els seus preceptes, l'any 2022 s'aprova l'Estratègia per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius, en especial en els formularis, i en els sistemes d'informació, en especial en les aplicacions que tracten dades, en tots els formats, per tal d'adaptar-los al reconeixement del gènere autoidentificat i a la diversitat familiar dins la societat catalana (ACORD GOV/45/2022, de 15 de març).

L'Acord estableix el tipus d'adequacions que han de fer-se als documents administratius, principalment formularis, i sistemes d'informació que gestioni l'Administració de la Generalitat, i les entitats i els organismes adscrits. Aquesta guia complementa l'Acord de GOV/45/2022 amb la definició de l'ús dels conceptes que l'Administració de la Generalitat i les entitats i els organismes adscrits integraran i adaptaran als seus documents administratius i els seus sistemes d'informació.

La guia vol facilitar a l'Administració de la Generalitat i, concretament als departaments i els responsables de les solucions corporatives, **les normes i recomanacions amb què hauran de registrar-se les referències** al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar, **l'emmagatzematge** de la informació i **la posterior utilització** per tal de garantir que es respecti la diversitat per orientació sexual i el gènere de les persones que es relacionen amb l'Administració en qualsevol procediment, així com la diversitat de les unitats de convivència.

A qui va dirigida aquesta guia?

La guia pretén ser d'utilitat per:

1 L'àrea TIC dels departaments de la Generalitat de Catalunya

L'Acord de Govern 45/2022 a l'acord 1.3 indica que "Els òrgans transversals de l'Administració de la Generalitat responsables de les solucions corporatives hauran d'impulsar les actuacions necessàries per garantir que les millores evolutives de les plataformes s'adeqüin al punt 1.2."

En aquest sentit, les Àrees TIC de tots els departaments de la Generalitat de Catalunya són responsables d'impulsar que els aplicatius i components corporatius, així com, altres sistemes d'emmagatzematge de dades no corporatius i eines ofimàtiques (per exemple, Excel® o Access® accés, tot i que s'ha de limitar el seu ús a situacions concretes), realitzin les transformacions necessàries per a adaptar-los al reconeixement del gènere autoidentificat, al nom sentit i a la diversitat familiar que existeix a la societat catalana.

2 Les direccions, àrees o unitats d'organització dels departaments de la Generalitat de Catalunya

L'Estratègia aprovada a l'Acord de Govern 45/2022 "abasta la revisió dels documents administratius, especialment els formularis, tant en paper com electrònics, i sistemes d'informació que gestioni l'Administració de la Generalitat, i les entitats i els organismes adscrits, que s'adrecin a les persones que interaccionen amb aquesta Administració per a qualsevol tràmit" (acord 1.2.).

Les unitats d'organització dels departaments tenen assignades les funcions relatives al manteniment i supervisió dels formularis i altres documents administratius que s'emetin des del respectiu departament. És per això, que la present guia espera ser d'utilitat per aquestes direccions o àrees dels departaments.

3

Marc normatiu

L'evolució en matèria de drets per a les persones LGBTI ha estat motivada pel canvi de comprensió social respecte a aquesta qüestió, si bé aquest canvi és gradual i desigual.

L'**Estat d'autonomia de Catalunya** estableix, al capítol V dels Principis rectors, en l'article 40.7, que “els poders públics han de promoure la igualtat de les diferents unions estables de parella, tenint en compte llurs característiques, amb independència de l'orientació sexual de llurs membres” i “els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de [...] l'orientació sexual [...]” (art. 40.8). Sota aquest marc bàsic, el 18 d'octubre de 2014 va entrar en vigor la **Llei 11/2014**, del 10 d'octubre, per garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia (Llei 11/2014).

Aquesta Llei té per objecte “establir i regular els mitjans i les mesures per a fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere, en els àmbits tant públics com privats, sobre els quals la Generalitat i els ens locals tenen competències” (art. 1.1).

Pel que fa al **nom sentit**, la Llei 11/2014, d'acord amb l'article 23.1, estipula que “en l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones transgènere i les **persones intersexuals siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen**, encara que siguin menors d'edat.”

Marc normatiu

L'**Acord del Govern 45/2022**, de 15 de març, pel qual s'aprova l'Estratègia per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius i en els sistemes d'informació, i es crea la Comissió Interdepartamental d'Implementació i Seguiment d'aquesta Estratègia, concreta les actuacions per avançar cap a la igualtat de tracte.

Respecte del nom sentit, l'Acord, en el preàmbul, es requereix a les administracions que adaptin **“els documents administratius, en especial els formularis, al fet que una persona intersexual o una persona trans té dret a ser nomenada amb el nom que identifiqui la seva personalitat per raó de gènere, sempre que sigui possible, fins i tot mentre no estigui reconegut legalment en el seu document d'identitat personal”**.

Pel que fa al **gènere**, la Llei 11/2014 d'acord amb l'article 22.2 estableix que “les administracions públiques de Catalunya han de vetllar, en qualsevol de llurs procediments, pel respecte a la confidencialitat de les **dades relatives a la identitat de gènere** de les persones beneficiàries d'aquesta llei.”

A l'Acord, acord 1.1.a), les administracions públiques de Catalunya han de “facilitar a les persones amb una identitat de gènere diferent del

sexe assignat en néixer el reconeixement de la seva identitat de gènere en les gestions amb l'Administració de la Generalitat de Catalunya, i les entitats i els organismes adscrits, mentre no tinguin actualitzat el document d'identificació personal i no sigui efectiu el canvi de sexe en la seva documentació” i també **“incloure en els documents administratius, en especial els formularis, la referència a les persones que no s'identifiquen com a dones ni com a homes”**.” (acord 1.1.b))

Pel que fa a la **diversitat familiar**, la Llei 11/2014, d'acord amb l'article 22.6, encomana a les administracions públiques de Catalunya “establir els mecanismes necessaris perquè la **documentació administrativa s'adeqüi a les relacions afectives de les persones LGBTI i a l'heterogeneïtat del fet familiar**”.

A l'acord 1.1.c), es demana “facilitar que, en els **tràmits** o gestions que les famílies homoparentals i les monoparentals duen a terme amb l'Administració de la Generalitat de Catalunya, i les entitats i organismes adscrits, **puguin fer constar la identitat de les dues persones del mateix gènere o una sola persona progenitora, respectivament**.”

Aquests acords afecten els documents administratius, especialment els formularis, tant en paper com electrònics, i sistemes d'informació

Marc normatiu

que gestioni l'Administració de la Generalitat, i les entitats i els organismes adscrits, que s'adreixin a

les persones que interaccionen amb aquesta Administració per a qualsevol tràmit.

Taula resum del marc normatiu

	Nom sentit	Gènere	Diversitat familiar
Estat d'autonomia de Catalunya 2006	“Els poders públics han de promoure la igualtat de les diferents unions estables de parella, tenint en compte llurs característiques, amb independència de l'orientació sexual de llurs membres” (art.40.7). “Els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones amb independència de [...] l'orientació sexual [...]” (art. 40.8)		
Llei 11/2014	“En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya [...] s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones transgènere i les persones intersexuales siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat.” (art. 23.1)	“Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar, en qualsevol de llurs procediments, pel respecte a la confidencialitat de les dades relatives a la identitat de gènere de les persones beneficiàries d'aquesta llei.” (art. 23.2)	“Establir els mecanismes necessaris perquè la documentació administrativa s'adeqüi a les relacions afectives de les persones LGBTI i a l'heterogeneïtat del fet familiar”. (art. 22.6)
Acord GOV/45/2022	“Els documents administratius, en especial els formularis, al fet que una persona intersexual o una persona trans té dret a ser nomenada amb el nom que identifiqui la seva personalitat i el seu gènere, sempre que sigui possible, fins i tot mentre no estigui reconegut legalment en el seu document d'identitat personal” (Preàmbul)	“L'Estratègia té com objectiu incloure en els documents administratius, en especial els formularis, la referència a les persones que no s'identifiquen com a dones ni com a homes” (Acord 1.1.b))	“L'Estratègia té com objectiu facilitar que, en els tràmits o gestions que les famílies homoparentals i les monoparentals duen a terme amb l'Administració de la Generalitat de Catalunya, i les entitats i organismes adscrits, puguin fer constar la identitat de les dues persones del mateix gènere o una sola persona progenitora, respectivament.” (Acord 1.1.c))

4

Adaptació dels formularis amb perspectiva del no-binarisme i diversitat familiar

L'**Acord del Govern 45/2022**, de 15 de març, pel qual s'aprova l'Estratègia per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius i en els sistemes d'informació concreta que la transformació i adaptació s'ha de fer “als **documents administratius, especialment els formularis**, tant en paper com electrònics, i sistemes d'informació que gestioni **l'Administració de la Generalitat, i les entitats i els organismes adscrits, que s'adrecin a les persones que interaccionen amb aquesta Administració per a qualsevol tràmit**” (acord 1.2)

Cada departament de la Generalitat de Catalunya està cridat a fer la transformació dels seus documents administratius: “Cada departament, entitat, organisme i empresa pública adscrit ha de fer progressivament totes les actuacions necessàries per adequar a l'Estratègia aprovada per aquest Acord els documents administratius, en especial els formularis, i els sistemes d'informació.” (acord 1.4)

Aquest apartat de la guia està destinat especialment a les **direccions o unitats d'organització** dels departaments que tenen competències en la supervisió, desenvolupament i manteniment dels documents administratius i formularis del mateix departament.

A continuació, es proposa una solució a les preguntes que les unitats responsables d'aplicar els canvis en els formularis han plantejat a la Comissió Interdepartamental i de Seguiment de l'Estratègia, així com resposta a dubtes que poden trobar-se durant el procés de transformació.

Nom sentit

1. Quan i com s'ha de recollir el nom sentit?

El nom sentit s'ha de demanar sempre que al formulari es demani el nom de la persona sol·licitant (persona física) o representant del sol·licitant (persona física). No s'ha de demanar si apareixen altres noms (per exemple, familiars del sol·licitant) si aquests no són els principals afectats del tràmit, recollida de dades o gestió. Així, tot seguit al camp d'informació sobre el nom, s'afegeix un camp anomenat "Nom sentit".

El camp "nom sentit" ha d'estar acompanyat d'una nota explicativa que digui: "Aquest espai s'ha d'emplenar en cas que la persona trans* s'identifiqui amb el nom sentit, d'acord amb la targeta sanitària expedida pel CatSalut." Es recomana incrustar el següent enllaç al terme "Targeta sanitària individual":

https://web.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/Targeta_amb_nom_sentit?moda=2

A tall d'exemple:

Nom	text
Nom sentit 	text
Cognom 1	text
Cognom 2	text

 Aquest espai s'ha d'emplenar en cas que la persona trans* s'identifiqui amb el nom sentit, d'acord amb la [Targeta sanitària individual](#) expedida pel CatSalut.

2. Com s'ha d'integrar el nom sentit als formularis?

En cas que el formulari sigui de la Plataforma Gencat Serveis i Tràmits (GSIT), els departaments hauran d'acceptar a cada formulari el fragment del nom sentit que sortirà al costat del nom del o de la sol·licitant (persona física) o representant del o de la sol·licitant.

L'acceptació es farà a través de prémer l'opció "Nom sentit=Sí" que sortirà al costat del fragment.

El departament pot decidir prémer "Nom sentit = No" en cas que al seu formulari ja estigui recollint el nom sentit. Això evitarà que el formulari dupliqui sol·licitar el nom sentit dos cops.

En cas que el formulari sigui propi (per exemple, Gencat Forms) s'haurà d'adaptar el fragment on s'inclouï el nom, per afegir-hi el nom sentit tot seguit.

3. Es validarà l'autenticitat del nom sentit?

A curt termini, no es validarà el nom sentit. Més endavant, s'estudiarà les opcions per a validar-lo.

Nom sentit

4. Com s'han de fer les comunicacions a la ciutadania que ha indicat un nom sentit?

Així com diu l'Acord de Govern 45/2022: “En el preàmbul de la Instrucció de 23 d'octubre de 2018, sobre el canvi de nom en el Registre Civil de les persones transsexuals, la Direcció General dels Registres i del Notariat (actualment la Direcció General de Seguretat Jurídica i Fe Pública) manifesta que, si es forçés les persones trans a utilitzar un nom que correspon al sexe registral, se'ls estaria imposant un nom que les perjudicaria objectivament i molt greument. D'aquesta manera, **cal entendre que el nom sentit és el d'ús preferent**, independentment que concordi o no amb el sexe registral, sempre que el fet que no sigui el d'ús preferent pugui comportar un perjudici objectiu i molt greu per a la persona interessada” (per exemple, si pot perjudicar la seva relació amb altres administracions estatals o internacionals).

És per això que l'Administració ha de dirigir-se a la ciutadania sempre amb el nom sentit de la persona. Per tant, si la persona ha emplenat el camp “Nom sentit”, quan l'Administració s'adreça a ella, sigui quin sigui l'acte administratiu, s'haurà de referenciar el nom registral (associat al DNI) i, tot seguit, indicar que es farà servir el nom sentit en la resta del document segons es va fer constar. A tota la resta del document, també a la resolució pertinent, caldrà fer servir el nom sentit. A tall d'exemple:

Nom i cognoms (nom registral), a partir d'ara ens referim a vostè com a (nom sentit).

Es recomana fer un ús del llenguatge neutre (evitar els articles per referenciar a la persona i el tractament (Sr. Sra.)) i llenguatge planer.

Excepcions:

En cas que la recollida del nom sentit no tingui cabuda en el formulari per raons excepcionals i particulars del tràmit administratiu, el departament podrà decidir no incorporar-lo tot informant de la decisió a la Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI+ i a efectes de poder orientar al departament i/o recollir l'escenari excepcional detectat.

En cas que la recollida del nom sentit pugui comportar un perjudici objectiu i molt greu per a la persona interessada, com per exemple, en la relació amb l'administració estatal o organisme internacional, el departament podrà decidir no incorporar-lo tot informant de la decisió a la Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI+ i a efectes de poder orientar al departament i/o recollir l'escenari excepcional detectat.

Gènere

1. Quan s'ha de recollir el gènere?

El camp de gènere s'ha de recollir sempre que s'hagi demanat el "sexe" de la persona sol·licitant o representant de la persona sol·licitant.

2. Com s'ha de recollir el gènere?

Tot seguit a la pregunta o camp que reculli el "sexe" de la persona sol·licitant o representant, cal incorporar un nou camp que indiqui "gènere". Aquest camp, a través d'un desplegable, ha de permetre triar una de les següents tres opcions de resposta: "home", "dona" i "no-binari". No s'ha d'afegir una nota explicativa.

A tall d'exemple:

The image shows a form field with the label "Gènere". The field is currently empty. A dropdown menu is open, showing three options: "Home", "Dona", and "No-binari". The "Home" option is highlighted in blue.

Respecte a l'obligatorietat de respondre a la pregunta del gènere, s'ha de seguir el criteri actual del formulari o SI. És a dir, si actualment el sexe o gènere és un camp d'obligatori compliment en el formulari, es recomana que el nou (o adaptat) camp gènere sigui també d'obligatori compliment.

Si el formulari ja sol·licita el gènere (per tant, no apareix el mot "sexe"), el departament ha d'assegurar que el desplegable d'opcions del

camp és el següent: "home", "dona" i "no-binari". Si recull "sexe" i les tres opcions, ha d'esmenar l'enunciat perquè digui "gènere".

3. Com s'ha de recollir el sexe?

La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, al llarg del seu articulat promou la desagregació dels indicadors per la variable de "sexe". Fa explícit aquest requisit en diversos àmbits com, per exemple, el de salut (article 48.4 o 49.4), medi ambient, urbanisme, habitatge i mobilitat (article 53.1.b)), esports (article 30.1.b)), ocupació i empresa (article 32.1.a i b)), l'adequació de les estadístiques amb la inclusió sistemàtica de "la variable del sexe en totes les estadístiques, enquestes i recollida de dades que duguin a terme" (article 56.a)), etc.

La Llei 17/2015 fa menció del "sexe" i el desagra com a home i dona.

4. Com s'ha d'integrar el gènere als formularis?

En cas que el formulari sigui del GSIT, els departaments hauran d'afegir el fragment que sol·licita "gènere" amb les tres opcions: "home", "dona", "no-binari". En cas que el formulari sigui propi, caldrà incorporar manualment el fragment de gènere amb les opcions indicades.

Diversitat familiar

1. Quan s'ha de recollir la diversitat familiar?

La transformació només s'ha de realitzar en aquells formularis que ja demanen informació sobre la unitat familiar de la persona sol·licitant.

2. Com s'ha de recollir la diversitat familiar?

En els casos en què, per l'objecte de la recollida de dades, calgui registrar la relació familiar de la persona sol·licitant cal sol·licitar la condició en què ho fa. Així doncs, cal recollir el “nom” i “cognoms” del parent sense l'article i, tot seguit, un camp anomenat “com a”, que tindrà com a mínim les següents opcions: pare, mare, tutor, tutora. Es poden afegir altres opcions si per la recollida d'informació del departament és necessari. Per encabir la diversitat familiar, s'ha de permetre que s'afegeixi tant una única relació familiar com més de dues relacions de parentesc. A tall d'exemple, aquesta transformació ha de permetre conformar famílies amb més de dos ascendents i que aquests puguin identificar-se, per exemple, tots com a “pare”.

3. Com s'ha d'integrar els canvis als formularis?

Aquesta adaptació es farà *ad hoc* amb els formularis del(s) departament(s) o unitat(s) que es trobi en aquest escenari. En els documents administratius, especialment en els formularis, per raons de funcionalitat, el camp “com a” s'emplena amb un desplegable.

En cap dels dos camps d'informació s'ha d'afegir una nota explicativa.

Excepcions:

En cas que el formulari reculli dades que han de ser compartides o trameses a altres organismes o administracions públiques de fora de Catalunya es preveu que es mantingui la recollida acordada entre els ens.

A tall d'exemple:

Nom	<input type="text"/>	Cognom 1	<input type="text"/>	Cognom 2	<input type="text"/>	Com a	<input type="text"/>
							<div style="border: 1px solid black; padding: 2px;"><p>Pare</p><p>Mare</p><p>Tutor</p><p>Tutora</p></div>

Afegir altra relació de parentesc

5

Adaptació dels sistemes d'informació amb perspectiva del no-binarisme i diversitat familiar

L'**Acord del Govern 45/2022**, de 15 de març, pel qual s'aprova l'Estratègia per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius i en els sistemes d'informació concreta que la transformació i adaptació s'ha de fer “als documents administratius, especialment els formularis, tant en paper com electrònics, i **sistemes d'informació que gestioni l'Administració de la Generalitat, i les entitats i els organismes adscrits, que s'adrecin a les persones que interaccionen amb aquesta Administració per a qualsevol tràmit**” (acord 1.2)

Cada departament de la Generalitat de Catalunya està cridat a fer la transformació dels seus documents administratius: “Cada departament, entitat, organisme i empresa pública adscrit ha de fer progressivament totes les actuacions necessàries per adequar a l'Estratègia aprovada per aquest Acord els documents administratius, en especial els formularis, i els sistemes d'informació.” (acord 1.4)

Aquest apartat de la guia està destinat especialment a les **Àrees TIC** que l'acord els detecta com “els òrgans transversals de l'Administració de la Generalitat responsables de les solucions corporatives hauran d'impulsar les actuacions necessàries per garantir que les millores evolutives de les plataformes s'adeqüin al punt 1.2.”

A continuació, es proposa una solució a les preguntes que les unitats responsables d'aplicar els canvis en els formularis han plantejat a la Comissió Interdepartamental i de Seguiment de l'Estratègia, així com resposta a dubtes que poden trobar-se durant el procés de transformació.

Nom sentit

1. Com s'ha d'emmagatzemar el nom sentit?

Els sistemes d'informació que siguin propis del departament hauran de preveure la integració d'un nou camp d'informació que es dirà "nom sentit". En cas que el SI tingui interfície, es recomana que aquesta visualitzi el nom sentit seguidament del nom registral de la persona.

Cada departament haurà de planificar l'evolució en el seu SI, bé amb l'equip de l'ATIC si és un repositori intern o de fàcil adaptació (Excel, Access, etc.), bé amb l'empresa proveïdora del manteniment i evolució del SI.

En cas que la informació d'identificació de la persona com és el nom i nom sentit no quedi emmagatzemada pel sistema d'informació propi, perquè està en un de transversal, el sistema d'informació del departament haurà de preparar-se per poder utilitzar aquest camp, per exemple, per fer les comunicacions a la persona.

2. Què passa si coincideixen el nom sentit i el registral?

El sistema d'informació ha d'integrar mecanismes de qualitat necessaris per garantir que si el nom sentit és idèntic al nom registral, aquest primer quedi amb un valor en blanc. És a dir, que no es presenti cap valor en el camp del nom sentit. El fet que els dos noms siguin idèntics significa que el tràmit del canvi de nom ha finalitzat.

3. Hi ha interoperabilitat per validar el nom sentit?

A curt termini, no es validarà el nom sentit. Més endavant, s'estudiarà les opcions per a validar-lo.

4 Com s'han de fer les comunicacions a la ciutadania que ha indicat un nom sentit?

El sistema d'informació ha d'estar preparat per recuperar el nom sentit per utilitzar-lo en les comunicacions cap a la ciutadania. Per més informació cal anar a la pàgina 11 d'aquest document.

1. Com s'ha d'emmagatzemar el gènere?

El sistema d'informació ha de recollir un camp que es digui "gènere". Aquest camp ha de permetre introduir tres opcions de resposta: "home", "dona" i "no-binari".

A la interfície del sistema d'informació haurà de mostrar-se el camp de gènere amb l'opció seleccionada seguidament al camp de sexe.

2. Com afecten els canvis si el sistema d'informació emmagatzema actualment un camp anomenat gènere amb opcions diferents a home/dona/no-binari?

Cada departament avaluarà la viabilitat de:

- A. Crear un camp nou anomenat "gènere" amb les opcions desitjables i mantenir el camp antic amb un nou etiquetat (per exemple, "gènere_old") per poder rebre la informació dels formularis que mantinguin l'estructura antiga. D'aquesta manera, no es perdrà la informació assolida prèvia a la transformació.
- B. Adaptar el camp d'informació antic per adaptar-se i permetre noves opcions de resposta. Les antigues opcions de resposta com (per exemple, "altres") han d'adaptar-se a la nova classificació: "home", "dona", "no-binari"

Diversitat familiar

1. Com s'ha d'emmagatzemar la diversitat familiar?

El sistema d'informació ha d'estar preparat per rebre més d'una relació familiar. Això és, la persona sol·licitant pot estar associada en el marc de les relacions de parentesc, com a mínim, amb una altra persona i podrà superar les dues relacions familiars.

Cada familiar registrat tindrà associada una informació personal (per exemple, el nom i cognoms) i la condició en què es relaciona, que ha de ser com a mínim amb les etiquetes següents: “pare”, “mare”, “tutor”, “tutora”. Cada departament valorarà si ha d'ampliar aquest llistat d'opcions de parentesc.

El sistema d'informació ha de preveure recollir tota la informació de la unitat familiar, per exemple:
“Nom_familiar_1”,
“Parentesc_familiar_1” ; “Nom_familiar_2”;
“Parentesc_familiar_2”; “Nom_familiar_3”,
“Parentesc_familiar_3”; etc.

Cada departament haurà de planificar l'evolució en el seu SI, bé amb l'equip de l'ATIC si és un repositori intern o de fàcil adaptació (Excel, Access, etc.), bé amb l'empresa proveïdora del manteniment i evolució del SI.

Excepcions:

En cas que el departament necessiti recollir la relació familiar amb diferents categories de resposta perquè és una dada que ha de ser compartida o tramesa a altres organismes o administracions públiques de fora de Catalunya es preveu que es mantingui la desagregació i nom del camp d'informació acordat entre ambdós ens.

2. Com afecta la transformació si el sistema d'informació emmagatzema de forma diferent la informació sobre la unitat familiar de la persona sol·licitant/representant?

Cada departament avaluarà la viabilitat de:

- A. Crear nous camps i mantenir els anteriors per poder rebre la informació dels formularis que mantinguin l'estructura antiga. D'aquesta manera, no es perdrà la informació assolida prèvia a la transformació.
- B. Adaptar el camp d'informació antic per adaptar-se i permetre la nova proposta de resposta.

Qüestions genèriques

1. S'han de transformar els formularis digitals i els formularis en paper?

Sí, l'Acord 45/2022 indica que la transformació ha de fer-se efectiva “als documents administratius, especialment els formularis, tant en paper com electrònics” (acord 1.2).

2. S'ha de transformar el formulari si el sistema d'informació no està adaptat, o a la inversa.

Es desitjable que el desenvolupament es faci en paral·lel, per això, es recomana que es facin reunions de coordinació entre l'àrea TIC i les àrees encarregades de transformar els formularis del departament.

3. Què passa amb els nous formularis i sistemes d'informació que es desenvolupin?

Tots els nous formularis de la Generalitat de Catalunya que es creïn i els nous sistemes d'informació que es desenvolupin, hauran de tenir incorporats el nom sentit, el gènere amb les opcions de resposta “home”, “dona”, “no-binari”, i la diversitat familiar, si escau. La incorporació de les referències al nom sentit, el gènere i la diversitat familiar es farà tal com s'explica en aquesta guia.

4. Quin ús han de fer els departaments de la informació sobre el gènere?

Al capítol tercer del present document es fa èmfasi en el perquè s'ha de demanar el gènere. De forma resumida, es recuperen els objectius. El primer objectiu de la incorporació de la casella de persona no-binària als formularis de la generalitat respon al compliment de l'article 23 de la Llei 11/2014. En segon lloc, el departament ha de contribuir a crear una societat més inclusiva i respectuosa amb la diversitat de gènere. Gràcies a recollir informació sobre aquest col·lectiu, el departament es capaç de dimensionar i revisar els seus programes i serveis en funció de la població que els utilitza, assegurant que aquests responen a les necessitats específiques del grup de persones no-binàries, si s'escau. En conclusió, tenir dades sobre el gènere ha de servir per a identificar i abordar les disparitats i discriminacions que experimenten les persones amb diferents gèneres en àrees com la salut, l'educació, l'ocupació i altres àmbits de la vida pública.

5. Quin ús s'ha de fer de la informació sobre la diversitat familiar?

El primer objectiu de la incorporació la diversitat familiar als formularis de la generalitat respon al compliment de l'article 22 de la Llei 11/2014. En segon lloc, el departament ha de contribuir a crear una societat més inclusiva i respectuosa amb les famílies homoparentals i les monoparentals, així com altres tipologies de famílies.

Aquest reconeixement ajuda a incrementar el sentiment de pertinença de totes les persones amb casuístiques familiars diverses. Gràcies a dimensionar a aquest col·lectiu, el departament es capaç de revisar els seus programes i serveis en funció de la població que els utilitza, garantint que aquests responen a les necessitats específiques del grup de persones amb unitats familiars diverses, si s'escau.

En conclusió, tenir dades sobre la diversitat familiar ha de servir per a identificar i abordar les disparitats i discriminacions que experimenten les persones amb relacions familiars en àrees com la salut, l'educació, l'ocupació i altres àmbits de la vida pública.

6. S'han de transformar els formularis i sistemes d'informació que vagin dirigits a personal intern de la Generalitat i els seus organismes adscrits i entitats públiques?

Sí, l'Acord 45/2022, al seu preàmbul indica que “per tal de donar compliment a la Llei 11/2014 i a la Llei 19/2020, cal fer una revisió i esmena dels documents administratius i els sistemes d'informació del Govern, l'Administració de la Generalitat de Catalunya, i les entitats i els organismes adscrits, perquè es respecti la diversitat per orientació sexual i la identitat de gènere de les persones que es relacionen amb l'Administració en qualsevol procediment, així com la diversitat de les unitats de convivència.”

Les persones que es relacionen amb l'Administració poden ser també l'equip de professionals que treballa a l'Administració.

Es recomana prioritzar els formularis i sistemes d'informació que tinguin un major impacte, és a dir, que arribin a més persones usuàries. També, es recomana iniciar amb els sistemes d'informació i formularis que siguin més fàcil de transformar.

6

Resum de la transformació

NOM SENTIT

- Demanar **el nom sentit sempre que es demani el nom** de la persona sol·licitant o de la seva representant
- Demanar-lo de la següent forma: **Nom + Nom sentit + Cognom 1 + Cognom 2**
- **Acompanyat de:** “Aquest espai s’ha d’emplenar en cas que la persona trans* s’identifiqui amb el nom sentit, d’acord amb la targeta sanitària expedida pel CatSalut.” Es recomana incrustar aquest [enllaç](#)

GÈNERE NO-BINARI

- Afegir un nou camp de **gènere sempre que es demani el sexe** de la persona sol·licitant o de la representant
- El **gènere** es demana de la següent forma: **home, dona i no-binari**
- El gènere **s’emplena amb un desplegable**
- És un camp de **resposta obligatòria sempre que ho sigui el sexe**

DIVERSITAT FAMILIAR

- Afegir **quan calgui registrar la relació familiar** de la persona sol·licitant
- “**Nom**” i “**cognoms**” del/a parent **sense article + “com a”**, i les següents opcions: **pare, mare, tutor, tutora**
- El camp “com a” **s’emplena amb un desplegable**
- S’ha de permetre que s’afegeixi **més de dues relacions de parentesc**

7

Glossari

A continuació, presentem un glossari dels mots específics utilitzat al llarg d'aquest document amb l'objectiu de facilitar la lectura a les persones que no estiguin familiaritzades amb la matèria.

- **Nom sentit**

Nom amb què vol ser anomenada una persona transgènere, diferent del seu nom de naixement, d'acord amb la seva identitat de gènere.¹

- **Gènere**

Conjunt de característiques socials, culturals, polítiques, psicològiques, jurídiques i econòmiques construïdes socioculturalment que la societat assigna a les persones de manera diferenciada, com a pròpies d'homes i dones.²

- **Identitat de gènere**

La identitat fa referència a allò amb què ens identifiquem com a persones, i la identitat de gènere és el sentiment de pertinença a un o altre sexe. No té per què coincidir amb el sexe biològic de la persona, i no té res a veure amb l'orientació sexual. En altres paraules, és l'autopercepció o vivència de la persona com a home, dona o un altre gènere.³

- **Binarisme (model binari)**

Model social de representació dels gèneres en el qual es dona per suposat que tothom s'identifica exclusivament com a home masculí o dona femenina. El binarisme ens fa pensar que només hi caben dues categories de sexe (mascle i femella), dues identitats de gènere (home i dona), dues expressions de gènere (masculina i femenina) i dues orientacions sexuals (heterosexual i homosexual), exclouent les realitats que van més enllà dels conceptes hegemònics d'home i dona.³

- **Persona no-binària**

Persona amb una identitat de gènere que no coincideix amb els conceptes tradicionals d'home i dona. Les identitats no-binàries són molt diverses i les persones no-binàries poden identificar-se amb un tercer gènere diferent (neutre, demi-boy, demi-girl, intergènere, etc.), amb més d'un gènere a la vegada (bigènere, trigènere, etc.), amb cap gènere (agènere), o bé tenir una identitat que varia en el temps (gènere fluid).³

- **Sexe**

Es refereix a una descripció biològica d'home i dona, als trets físics, i no determina necessàriament el comportament de la persona, en especial la seva orientació sexual o identitat de gènere. Segons la dotació genètica, el sexe biològic es divideix en: femella (XX), mascle (XY), intersexual (XXY, XYY, etc.).³

- **Intersexual**

Persona que, per les seves característiques sexuals o fenotip (anatòmic i fisiològic), no es pot classificar clarament amb el model mèdic com a mascle ni femella, ja que presenta característiques intermèdies entre els dos sexes. La intersexualitat no s'acompanya d'una orientació sexual ni d'una identitat sexual unívocues, de manera que fer un canvi forçat (quirúrgic) dels genitals ambigus per tal de poder-los assignar un sexe determinat pot generar greus problemes sexuals i psicològics futurs a la persona.³

- **Femella**

Animal del sexe femení.⁴

- **Mascle**

En els animals, individu que produeix els espermatozoides.⁴

- **Diversitat familiar**

La diversitat familiar engloba qualsevol família que sigui diferent formada per una parella heterosexual amb filles i fills, considerada el model tradicional i ideal familiar.⁵

- **Tutor/a**

Persona encarregada de la tutela d'algú .⁴

- **Progenitor/a**

Persona de la qual procedeix en línia directa algú, alguna família.⁴

El terme prové del llatí progignere, "engendrar", i al·ludeix als nostres antecessors en línia recta, és a dir, als nostres pares, els qui ens van engendrar. Els progenitors d'un individu són aquells que el porten al món i amb qui es troba emparentat genèticament, d'acord amb les lleis de l'herència.⁶

Referències:

¹Font: Termcat. Centre de terminologia. Disponible [aquí](#).

³Font: Guia Pràctica per incorporar la perspectiva LGTB+ a les residències i altres centres i altres centres i recursos per a les persones grans (2023)

²Font: Introduint la perspectiva de gènere interseccional a les estadístiques. Guia teoricopràctica (2023)

⁴Font: Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans. Disponible [aquí](#).

⁵Font: Adaptació del Material de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC): *Diversitat familiar*. Bruna Alvarez i Silvina Monteros. Disponible [aquí](#).

⁶Font: Edu Lab. Disponible [aquí](#).

INFORME JURÍDIC SOBRE LA MODIFICACIÓ DELS DOCUMENTS ADMINISTRATIUS EN APLICACIÓ DE L'ACORD GOV/45/2022, DE 15 DE MARÇ, PEL QUAL S'APROVA L'ESTRATÈGIA PER INCORPORAR LA REFERÈNCIA AL NO-BINARISME, AL NOM SENTIT I A LA DIVERSITAT FAMILIAR EN ELS DOCUMENTS ADMINISTRATIUS I EN ELS SISTEMES D'INFORMACIÓ, I ES CREA LA COMISSIÓ INTERDEPARTAMENTAL D'IMPLEMENTACIÓ I SEGUIMENT D'AQUESTA ESTRATÈGIA

ANTECEDENTS:

La Comissió Interdepartamental d'Implementació i Seguiment de l'Estratègia per incorporar la referència al no-binarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius i en els sistemes d'informació, aprovada mitjançant l'Acord GOV/45/2022, de 25 de març, va acordar, en la reunió mantinguda el 8 de novembre de 2023, que es consulti a l'Assessoria Jurídica del Departament d'Igualtat i Feminismes sobre l'adequació legal d'algunes directrius a adoptar pels departaments de la Generalitat de Catalunya i entitats públiques i organismes adscrits.

La Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI+ ens planteja la consulta en els termes següents:

“- Voldríem comprendre la legalitat i viabilitat de l'ús del nom sentit en les comunicacions i resolucions administratives. Com hem mencionat anteriorment, en cas d'haver-se informat el nom sentit, la nostra proposta és que l'Administració es dirigeixi a la persona en les comunicacions i resolucions administratives fent ús de la següent frase introductòria o de presentació: Nom i cognoms (nom registral), a partir d'ara ens referim a vostè com a (nom sentit).

Podríeu proporcionar-nos orientació sobre aquest tema i indicar-nos si hi ha alguna restricció legal o consideració específica que hàgim de tenir en compte en aquest context?

- Considerem que el gènere no és una dada sensible atès que no denota l'orientació sexual. Per tant, els sistemes d'informació que incorporin aquesta desagregació no han de reforçar el seu sistema de seguretat. Teniu cap consideració específica que hàgim de tenir en compte en aquest context?

- Som conscients que a la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, al llarg del seu articulat promou la inclusió de la perspectiva de gènere amb la desagregació dels indicadors per la variable de “sexe”. Fa explícit aquest requisit en diversos àmbits com, per exemple, el de salut (article 48.4 o 49.4), medi ambient, urbanisme, habitatge i mobilitat (article 53.1.b), esports (article 30.1.b), ocupació i empresa (article 32.1.a i b), l'adequació de les estadístiques amb la inclusió sistemàtica de “la variable del sexe en totes les estadístiques, enquestes i recollida de dades que duguin a terme” (article 56.a), etc.

La Llei 17/2015 fa menció del “sexe” i el desagrega com a home i dona. Malgrat això, des del Departament d'Igualtat i Feminismes, seguint l'acord de Govern 45/2022, apostem per incorporar en els formularis el gènere amb les opcions “home”, “dona” i “no-binari” per tal de detectar situacions discriminatòries i impulsar polítiques públiques que esmenin aquestes situacions i promoguin la igualtat. Paral·lelament, la Comissió enceta una línia de treball per promoure la modificació de la Llei 17/2015 en aquesta línia.

Podríeu proporcionar-nos orientació sobre aquest tema i indicar-nos si incorrem en cap contradicció legal o consideració específica que hàgim de tenir en compte en aquest context?”

CONSIDERACIONS JURÍDIQUES

I MARC NORMATIU

Primera. Pel que fa al marc normatiu en el qual s'emmarca la consulta plantejada, cal tenir en compte l'article 23.1 de la **Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia**, el qual preveu:

“1. En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones transgènere i les persones intersexuals siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat.”

Al seu torn, l'article 22.6 de la Llei 11/2014, estableix que “les administracions públiques de Catalunya han d'establir els mecanismes necessaris perquè la documentació administrativa s'adeqüi a les relacions afectives de les persones LGBTI i a l'heterogeneïtat del fet familiar.”

Segona. L'antic Departament de Treball, Afers Socials i Famílies va aprovar la **Instrucció 1/2019, sobre l'adequació dels formularis del Departament a la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per garantir el dret de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i per erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia**.

Aquesta Instrucció preveia l'adopció dels camps següents en els formularis:

“- Incorporació de la referència al nom sentit:

El nom sentit s'ha d'utilitzar per expedir la documentació de funcionament ordinari entre l'Administració i la persona sol·licitant. En canvi, el nom que consta en el document d'identificació personal s'ha d'utilitzar estrictament en els documents oficials que hagin de tenir una validesa en l'àmbit estatal.

En tot cas, s'ha d'aprovar una instrucció per establir com l'Administració ha de dirigir-se a les persones que informin el nom sentit en els diferents escrits, oficis, resolucions, i altres comunicacions.

Proposta concreta en els formularis:

Nom i cognoms

Nom sentit (*)

(*)Aquest espai s'ha d'emplenar en cas que la persona trans* (transsexual, transgènere) o intersexual, s'identifiqui amb el nom sentit, d'acord amb la targeta sanitària expedida pel CatSalut.

- Modificació del camp de gènere: s'ha de modificar aquest camp per evitar l'actual classificació i s'han d'incorporar tres opcions de resposta: dona, home i no-binari.

- Incorporació de la diversitat familiar: cal revisar els paràgrafs que incorporen les dades de les persones progenitores, perquè hi tinguin cabuda també les famílies homoparentals i monoparentals.”

Tercera. Mitjançant el Decret 21/2021, de 25 de maig, de creació, denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, es crea el Departament d'Igualtat i Feminismes, i el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies passa a denominar-se Departament de Drets Socials. El nou Departament d'Igualtat i Feminismes assumeix les competències de les polítiques d'igualtat, d'igualtat en el treball i les de garanties de drets i la no-discriminació, així com les competències de polítiques públiques LGTBI+. Actualment, aquestes competències es troben recollides en el **Decret 184/2022, de 10 d'octubre, de denominació i determinació de l'àmbit de competència dels departaments en què s'organitza el Govern i l'Administració de la Generalitat de Catalunya**, que deroga l'anterior.

Quarta. El Departament d'Igualtat i Feminismes ha impulsat l'aprovació de l'**Acord GOV/45/2022, de 15 de març, pel qual s'aprova l'Estratègia per incorporar la referència al nobinarisme, al nom sentit i a la diversitat familiar en els documents administratius i en els sistemes d'informació, i es crea la Comissió Interdepartamental d'Implementació i Seguiment d'aquesta Estratègia.**

L'Estratègia aprovada té els objectius recollits en el punt 1.1, i contempla, entre d'altres, les característiques següents:

- Abasta la revisió dels documents administratius, especialment els formularis, tant en paper com electrònics, i sistemes d'informació que gestioni l'Administració de la Generalitat, i les entitats i els organismes adscrits, que s'adrecin a les persones que interaccionen amb aquesta Administració per a qualsevol tràmit (punt 1.2).

- Els òrgans transversals de l'Administració de la Generalitat responsables de les solucions corporatives hauran d'impulsar les actuacions necessàries per garantir que les millores evolutives de les plataformes s'adeqüin al punt 1.2 (punt 1.3).

- Cada departament, entitat, organisme i empresa pública adscrit ha de fer progressivament totes les actuacions necessàries per adequar a l'Estratègia aprovada per aquest Acord els documents administratius, en especial els formularis, i els sistemes d'informació (punt 1.4).

- El punt 1.6 concreta la manera en què ha de consistir aquesta adequació:

“a) Incorporar la referència al nom sentit.

Nom i cognoms (tal com constin en el document nacional d'identitat o passaport).

Nom sentit (tal com estableix el Protocol de col·laboració entre la Direcció General de Polítiques Públiques LGBTI+ i el CatSalut per a la tramitació i elaboració de les targetes sanitàries de les persones trans).

b) Modificar el camp "gènere" per incorporar-hi les opcions de resposta home, dona i no- binari. Aquest camp només s'ha d'incloure en els formularis i en aquells altres documents administratius en què sigui imprescindible per a l'objecte de la recollida de dades.

c) Incorporar la diversitat familiar en els textos que recullen les dades de les persones progenitores, perquè hi tinguin cabuda també les famílies homoparentals i monoparentals."

- Al seu torn, el punt 1.7 preveu: "Els noms dels nous camps, els literals de les noves opcions i les explicacions complementàries que s'hagin d'afegir als formularis s'han de redactar tal com determinin els estudis d'usabilitat, per tal que no n'afecti la comprensió i per tal d'evitar que es generin errors, consultes innecessàries o fractura digital".

Cinquena. Aquestes actuacions que es preveuen han d'analitzar-se necessàriament en el context de la normativa de protecció de dades.

L'article 4.1 del **Reglament UE 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i la lliure circulació d'aquestes dades i pel qual es deroga la Directiva 95/46/CE (RGPD)** estableix, entre d'altres, la definició de dades personals:

"1) Dades personals: qualsevol informació sobre una persona física identificada o identificable (l'interessat). S'ha de considerar persona física identificable qualsevol persona la identitat de la qual es pot determinar, directament o indirectament, en particular mitjançant un identificador, com per exemple un nom, un número d'identificació, dades de localització, un identificador en línia o un o diversos elements propis de la identitat física, fisiològica, genètica, psíquica, econòmica, cultural o social d'aquesta persona."

L'article 5.1 estableix els principis relatius al tractament en els termes següents:

"1. Les dades personals han de ser:

a) Tractades de manera lícita, lleial i transparent en relació amb l'interessat (licitud, lleialtat i transparència).

b) Recollides amb finalitats determinades, explícites i legítimes i posteriorment no s'han de tractar de manera incompatible amb aquestes finalitats. D'acord amb l'article 89, apartat 1, el tractament posterior de les dades personals amb finalitats d'arxiu en interès públic, amb finalitats de recerca científica i històrica o amb finalitats estadístiques no es considera incompatible amb les finalitats inicials (limitació de la finalitat).

c) Adequades, pertinents i limitades al que és necessari en relació amb les finalitats per a les quals es tracten (minimització de dades).

d) Exactes i, si cal, actualitzades; s'han d'adoptar les mesures raonables perquè se suprimeixin o es rectifiquin sense dilació les dades personals que siguin inexactes pel que fa a les finalitats per a les quals es tracten ("exactitud");

e) Conservades de manera que permetin identificar els interessats durant un període no superior al necessari per a les finalitats del tractament de dades personals. Les dades personals es poden conservar durant períodes més llargs, sempre que es tractin exclusivament amb finalitats d'arxiu en interès públic, amb finalitats de recerca científica o històrica o amb finalitats estadístiques, de conformitat amb l'article 89, apartat 1, sens perjudici de l'aplicació de les mesures tècniques i organitzatives adequades que imposa aquest Reglament amb la finalitat de protegir els drets i les llibertats de l'interessat ("limitació del termini de conservació").

f) Tractades de manera que se'n garanteixi una seguretat adequada, inclosa la protecció contra el tractament no autoritzat o il·lícit i contra la seva pèrdua, destrucció o dany accidental, mitjançant l'aplicació de les mesures tècniques o organitzatives adequades ("integritat i confidencialitat")."

Aquests principis s'han de complir sempre, sigui quina sigui la naturalesa de les dades i la finalitat del tractament, que, per altra banda, només serà lícit si es compleix, almenys, una de les condicions següents, segons estableix l'article 6.1 RGPD:

"a) L'interessat ha donat el consentiment per al tractament de les seves dades personals, per a una o diverses finalitats específiques.

b) El tractament és necessari per executar un contracte en el qual l'interessat és part o bé per aplicar mesures precontractuals a petició seva.

c) El tractament és necessari per complir una obligació legal aplicable al responsable del tractament.

d) El tractament és necessari per protegir interessos vitals de l'interessat o d'una altra persona física.

e) El tractament és necessari per complir una missió realitzada en interès públic o en l'exercici de poders públics conferits al responsable del tractament.

f) El tractament és necessari per satisfer interessos legítims perseguits pel responsable del tractament o per un tercer, sempre que no hi prevalguin els interessos o els drets i les llibertats fonamentals de l'interessat que requereixen la protecció de dades personals, especialment si l'interessat és un nen."

L'article 9 RGPD preveu el tractament de categories especials de dades personals. Així, l'apartat 1 estableix: "Queden prohibits el tractament de dades personals que revelin l'origen ètnic o racial, les opinions polítiques, les conviccions religioses o filosòfiques, o l'afiliació sindical, i el tractament de dades genètiques, dades biomètriques adreçades a identificar de manera unívoca una persona física, dades relatives a la salut o dades relatives a la vida sexual o l'orientació sexual d'una persona física".

No s'aplica l'apartat anterior quan concorre una de les circumstàncies enumerades a l'article 9.2 del RGPD, i que de forma resumida són:

- L'interessat ha donat el seu consentiment explícit per al tractament de les seves dades personals amb un o més dels fins especificats;
- El tractament és necessari per al compliment d'obligacions i l'exercici de drets específics del responsable del tractament o de l'interessat a l'àmbit del dret laboral, en la mesura que resulti d'una obligació legal i que s'estableixin garanties adequades;
- El tractament és necessari per protegir els interessos vitals de l'interessat o d'una altra persona física;

- El tractament és efectuat per una associació o per qualsevol altre organisme sense ànim de lucre, la finalitat del qual sigui política, filosòfica, religiosa o sindical, sempre que el tractament es refereixi exclusivament als membres d'aquests organismes o a persones que hi mantinguin contactes regulars;
- El tractament fa referència a dades personals que l'interessat ha fet manifestament públiques.

Al seu torn, la **Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals**, regula a l'article 9 les categories especials de dades i a l'apartat 1 preveu: "Als efectes de l'article 9.2.a) del Reglament (UE) 2016/679, a fi d'evitar situacions discriminatòries, el mer consentiment de l'afectat no és suficient per aixecar la prohibició del tractament de dades la finalitat principal del qual sigui identificar la seva ideologia, afiliació sindical, religió, orientació sexual, creences o origen racial o ètnic. El que disposa el paràgraf anterior no impedeix el tractament de les dades esmentades a l'empara de la resta de supòsits que preveu l'article 9.2 del Reglament (UE) 2016/679, quan així escaigui."

Sisena. La **Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes**, té per objecte establir i regular els mecanismes i els recursos per a fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó de sexe en tots els àmbits, etapes i circumstàncies de la vida.

Com bé s'apunta a la consulta plantejada, la Llei classifica el sexe en el binomi home/dona. També, en quatre articles diferents, conté l'expressió "ambdós sexes" (articles 21.3.l), 21.6, 32.2.g) i 49.2).

Setena. La **Llei 19/2020, del 30 de desembre, d'igualtat de tracte i no-discriminació**, estableix a l'article 30.1.b) l'obligatorietat d'establir les dades segregades per sexe, en els termes següents:

"1. Les administracions públiques, per a fer efectives les disposicions d'aquesta llei i de la legislació específica en matèria d'igualtat de tracte i no-discriminació, han d'introduir, en els estudis, memòries i estadístiques que elaborin, els aspectes següents:

(...)

b) La perspectiva de gènere i les dades segregades per sexe i edat, i també, si s'escau, per tipologia de discapacitat, orientació sexual, origen i creences religioses, entre altres transversalitats."

També afegeix a la disposició addicional novena que el Govern ha d'aprovar un avantprojecte de llei sobre el canvi de nom i el reconeixement del sexe de les persones transgènere.

Vuitena. Pel que fa a l'àmbit estadístic, cal remetre'ns a l'article 4.1.c) del **Decret 6/2023, de 7 de març, pel qual s'aprova el Programa anual d'actuació estadística per a l'any 2023**, actualment vigent, el qual preveu com una de les característiques tècniques de l'actuació estadística: " - Variables principals: característiques objecte d'estudi sobre les quals s'obté informació i s'elaboren els resultats, incloent-hi sistemàticament el sexe i l'edat, si s'escau, i l'abast poblacional de l'actuació estadística."

Així mateix, l'annex recull l'índex d'igualtat de gènere, i el defineix com "(...) un indicador compost que mesura el concepte complex d'igualtat de gènere en el marc dels països de la Unió Europea. Es calcula a partir de 31 indicadors que s'agrupen en 6 dimensions: treball,

riquesa, coneixement, temps, poder i salut, d'acord amb la metodologia que ha establert l'Institut Europeu per a la Igualtat de Gènere. (...)", i pren com a variables principals: "sexe, edat, indicadors bàsics i bretxa de gènere dels components de l'índex d'igualtat de gènere: treball, riquesa, coneixement, temps, poder, salut."

Novena. Finalment cal fer referència al **document temàtic "Drets Humans i Identitat i Expressió de Gènere" del Comissionat de Drets Humans del Consell d'Europa, publicat el mes de març de 2024.**

El Comissionat de Drets Humans publica documents temàtics per contribuir al debat i la reflexió sobre importants qüestions actuals de drets humans. Molts també inclouen recomanacions del Comissionat per abordar les preocupacions identificades.

Una de les recomanacions que cal destacar, en relació amb el tema que ens ocupa, és la número 5, la qual preveu:

"5- Adoptar legislació que garanteixi que les persones trans que ho desitgin tinguin accés a procediments administratius ràpids, transparents i accessibles per al reconeixement legal de gènere basat en l'autodeterminació. Aquests procediments han de ser accessibles als menors tenint en compte les opinions, la maduresa i l'interès superior del nen, i idealment sense límits d'edat arbitraris. Considerar incloure una tercera opció de gènere en els àmbits identitari, seguretat social i altres documents públics per als que ho sol·licitin. En general, revisar la necessitat i la proporcionalitat d'incloure marcadors de gènere als documents públics."

El document reflexiona àmpliament sobre els antecedents del document i sobre el reconeixement del reconeixement legal de gènere (LGR) per a persones no binàries, antecedents que es remunten a l'any 2009, quan el predecessor del comissari, Thomas Hammarberg, va publicar un primer document temàtic sobre els drets humans i la identitat de gènere, que es va convertir en un document bàsic i de referència per al treball dels actors dels drets humans a Europa.

"El reconeixement legal de gènere (LGR) és el reconeixement legal de la identitat de gènere d'una persona, que permet a les persones canviar el seu marcador de sexe/gènere i altra informació relacionada amb el gènere, i també es pot reflectir en noms, números de seguretat social/números d'identificació personal, títols, etc., en registres públics, registres, documents d'identificació i altres documents similars (com ara certificats d'estudis). En la sentència Christine Goodwin contra el Regne Unit de l'11 de juliol de 2002, el Tribunal va reconèixer que la manca d'aportació de cap mitjà per obtenir LGR vulnerava el dret al respecte de la vida privada (article 8 CEDH). En els últims anys, si i com les persones poden canviar el seu gènere/sexe legal s'ha convertit en una font de debat legal, polític i social creixent a tot Europa."

També reconeix que "no totes les persones trans volen obtenir LGR. Algunes persones poden sentir-se còmodes expressant la seva identitat de gènere sense modificar formalment el seu gènere/sexe legal. A més, altres persones, independentment de la seva identitat de gènere, poden preferir un sistema en què els marcadors de gènere/sexe no s'inclouin als documents d'identitat personal."

També incideix en la recomanació que es va efectuar en un document temàtic sobre drets humans i persones intersexuals publicat el 2015, que els estats membres consideressin la proporcionalitat d'exigir marcadors de gènere en els documents oficials públics.

No obstant això, “per a moltes persones, tenir un gènere/sexu legal que coincideixi amb la seva identitat de gènere té una gran importància. A tots els estats membres, viure amb un marcador legal de gènere/sexu inexacte pot restringir parcialment o totalment el gaudi dels drets bàsics, com ara l'accés a la salut, el benestar social, l'educació i el matrimoni. (...) Finalment, l'obtenció de LGR pot comportar un simbolisme profundament personal per a algunes persones, proporcionant un reconeixement formal de la seva experiència interna de gènere.”

Segons aquesta Assessoria Jurídica es desprèn doncs la voluntat del Comissionat de Drets Humans del Consell d'Europa que els estats membres han de considerar incloure una tercera opció de gènere en els àmbits identitari, seguretat social i altres documents públics per a aquelles persones que ho sol·licitin.

I, sobretot, que cal revisar la necessitat i la proporcionalitat d'incloure marcadors de gènere als documents públics.

II CONSIDERACIONS JURÍDIQUES RESPECTE EL NOM SENTIT

Primera. Per tal d'entendre aquesta qüestió és especialment il·lustratiu el **Dictamen referència CNS 30/2022 de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades**, en relació amb la consulta formulada per una societat municipal, relativa a la legitimació per al tractament del nom sentit en relació amb determinats col·lectius. Concretament, es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una consulta formulada pel delegat de protecció de dades d'una societat municipal en la qual pregunta, en relació amb determinats col·lectius de persones, “si podem anomenar amb el “nom sentit” amb el qual s'identifiquen i garantir el canvi de nom en la documentació administrativa, a excepció de la documentació relativa a tràmits de caràcter oficial, on l'entitat haurà d'utilitzar el nom que consti en la documentació oficial de la persona, a les persones transsexuals i transgènere, així com les persones intersexuals.”

Aquest Dictamen estableix en el fonament V:

“Com hem dit, el consentiment de l'afectat pot ser base jurídica suficient per tractar el nom sentit fins i tot si no s'ha produït el canvi registral, atès que la persona afectada ha de poder emprar el nom sentit en les seves relacions amb l'Administració (art. 23.1 Llei 11/2014 i art. 6.1.a) RGPD).

Ara bé, per donar compliment al principi d'exactitud esmentat, i al principi de seguretat jurídica, el responsable haurà de recollir i tractar no només el nom sentit (i tractar aquesta dada per a adreçar-se a la persona afectada, si aquesta ho demana, en compliment de la Llei 11/2014), sinó també la identitat que consti en documents identificatius oficials, com pugui ser el DNI/NIE o altra documentació acceptada com a mecanisme d'identificació, com el passaport.

En aquest sentit, la normativa regula els sistemes d'identificació dels interessats en un procediment administratiu. En concret, i segons l'article 9.1 de l'LPAC:

“Article 9

Sistemes d'identificació dels interessats en el procediment

1. Les administracions públiques estan obligades a verificar la identitat dels interessats en el procediment administratiu, mitjançant la comprovació del seu nom i cognoms o denominació o raó social, segons que correspongui, que constin al document nacional d'identitat o document identificatiu equivalent.”

Per tant, per una banda, les persones afectades han de poder relacionar-se amb el nom sentit si ho desitgen, i per altra banda, l'Administració ha de facilitar aquest dret i, alhora, ha d'utilitzar els sistemes d'identificació que preveu l'LPAC.

Altrament, si determinats tràmits s'emeten en base al nom sentit, i d'altres en base a la identitat que consta en documents oficials, podria perdre's la traçabilitat de la informació i, en definitiva, posar en risc l'exactitud de la informació personal de l'afectat.

És a dir, des de la perspectiva de la protecció de dades no hi hauria inconvenient en tractar el nom sentit, sempre que es compti també amb la informació identificativa de la persona afectada que pugui constar en documents oficials (art. 9.1 LPAC), per tal d'assegurar la identificació i, entre d'altres, el principi d'exactitud de la informació i la traçabilitat i, en definitiva, la correcta gestió de l'expedient.

En concret, caldrà que el responsable pugui disposar del número de DNI de la persona afectada, i tractar aquesta dada juntament amb el nom sentit, si escau, en els formularis de dades que s'emprin. El número de DNI (que, com hem vist, no varia i sempre es conserva, fins i tot si hi ha hagut canvi registral de dades, ex. art. 6.2 Llei 3/2007)¹, és el que permetrà al responsable comprovar i acreditar la identitat de la persona afectada, i la vinculació amb el nom sentit.

Disposar, per tant, del DNI, permetria donar compliment a la previsió de l'article 9.1 LPAC en quant a la identificació veraç de la persona, i també donar compliment al dret d'aquesta a emprar el nom sentit. “

En aquest Dictamen CNS 30/2022 també s'analitza si la Targeta Sanitària (TSI) pot servir per acreditar la situació de la persona trans, i argumenta en el fonament VIII que la TSI no pot substituir l'aportació del DNI com a document acreditatiu de la identitat de la persona:

“En qualsevol cas, i com ha quedat exposat anteriorment, cal tenir en compte les exigències que es deriven de l'article 9.1 LPAC en relació amb la identificació dels ciutadans en procediments administratius. Així, no sembla que l'aportació de la TSI que incorpora el nom sentit (i que pot ser un mecanisme vàlid de relació de l'afectat amb l'administració en d'altres contextos), pugui substituir l'aportació del DNI com a document acreditatiu de la identitat de la

¹ La referència a la Llei 3/2007 que fa l'ACPD s'entén feta a la Llei 3/2007, de 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones, que ha estat derogada per la disposició derogatòria única de la Llei 4/2023, de 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI.

persona, als efectes de la consulta formulada. No només això, sinó que, com ha quedat dit, el DNI és el que permetrà comprovar la identitat de la persona que vol utilitzar el nom sentit, i mantenir la traçabilitat de la informació.

Per tant, als efectes que ara ens ocupen, resulta necessari que el responsable reculli no només el nom sentit de la persona, sinó, al menys, el número de DNI (i pugui comprovar que aquest es correspon amb la persona afectada), per tal de donar compliment tant a les exigències de l'LCAP com a l'article 23.1 de la Llei 11/2014.

Tenint en compte això, en aquells casos en què encara no s'hagi produït el procediment de canvi de sexe i/o de nom previst a la Llei 3/2007 (cas en el qual la persona afectada ja disposaria del seu DNI amb el nom sentit incorporat), l'aportació d'un document oficial (art. 9.1 LPAC), resulta necessari, des de la perspectiva de la protecció de dades, per acreditar la identitat de la persona afectada i, a partir d'aquí, poder utilitzar el nom sentit en el cas que ens ocupa.

Per tant, si s'utilitza, com apunta la consulta, una declaració responsable, aquesta hauria d'incorporar el nom sentit de la persona i, al menys, el número del DNI, per poder confirmar la identitat de la persona a efectes administratius (art. 9.1 LCAP)."

No obstant l'anterior, cal tenir en compte la pràctica emprada a Catalunya arran de la signatura del "Protocol de col·laboració entre la Direcció General d'Igualtat i el CatSalut per a la tramitació i elaboració de targetes sanitàries a les persones transsexuals", de 20 d'abril de 2016, el qual preveu que el CatSalut pot modificar les targetes sanitàries individuals (TSI) de les persones transsexuals que ho sol·licitin, fent-hi constar el "nom sentit".

Actualment les funcions de la Direcció General d'Igualtat són assumides per la Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI+. Pel que aquí estem analitzant, és especialment significatiu que l'esmentada direcció general, emet un certificat en el qual es fa constar que un determinat nom sentit es correspon a una persona que surt identificada amb el seu DNI.

El certificat s'articula mitjançant un carnet a doble cara, amb el següent contingut:

Cara 1:

"Certificat del nom i gènere en que cal adreçar-se a la persona:

Nom:	XXXX
Cognom(s):	XXXX
Tractament de	XXXX
gènere:	
NIF:	XXXX
Targeta	XXXX
sanitària:"	

Cara 2:

“XXX, director general de Polítiques Públiques LGBTI+ faig constar:

Que XXXX amb DN/NIE/PASSAPORT XXXXX correspon a la persona amb targeta sanitària XXXX amb el nom sentit i cognoms XXXX.

El canvi s'ha efectuat d'acord amb la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

Barcelona, DIA de MES d' ANY”

Això suposa, per tant, un pas intermedi en el qual ja consta acreditada la identitat de la persona que sol·licita la introducció del nom sentit en la TSI. Per tant, una persona que acredita el seu nom sentit mitjançant la TSI ja es pot considerar que ha acreditat la seva identitat, atès que la comprovació de la identitat és un requisit per a poder obtenir la nova TSI en la qual figuri el nom sentit.

També és d'especial rellevància l'anàlisi que conté el Dictamen CNS 30/2022 sobre si conèixer el nom sentit suposaria el tractament d'informació d'una categoria especial de dada, i conclou que no entraria dins d'aquests supòsits. Conté també un advertiment pels casos d'altres col·lectius especialment sensibles (fonament VI):

“En aquest context, als efectes que interessen, sembla clar que el “nom sentit”, com a dada identificativa referida, exclusivament, a la identitat de gènere de les persones trans, no dona informació sobre les condicions de salut física i mental d'aquestes persones.

D'igual manera, el nom sentit, com a dada relativa a l'expressió de gènere o la identificació amb un gènere per part de la persona que demana ser identificada amb aquest nom, tampoc no comporta donar a conèixer cap informació concreta sobre la vida sexual o sobre la orientació sexual d'aquesta persona.

Per tot l'exposat, el nom sentit, com a dada identificativa que es refereix específicament a la identitat o expressió de gènere d'una persona, no sembla que s'hagi de considerar com una informació de categories especials de dades (9.1 del RGPD).

Qüestió diferent és que aquesta informació, juntament amb la resta d'informació personal que l'entitat que formula la consulta podria tractar, no només de persones del col·lectiu trans, sinó també d'altres col·lectius (persones en situació de vulnerabilitat, en situació d'atur de llarga durada, dones en situació de violència de gènere, dones monoparentals...) pot comportar el tractament de dades de persones amb situacions personals d'especial vulnerabilitat o en risc de discriminació.

En aquest sentit, com ha apuntat aquesta Autoritat abastament, la informació de persones en situació d'especial vulnerabilitat s'ha de tractar de forma especialment curosa, pel que fa a l'aplicació dels principis i garanties de la normativa de protecció de dades, atesa l'afectació pels drets i interessos d'aquestes persones.”

Segona. També cal tenir en compte l'**informe de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades PD 16/2023, en relació amb l'Avantprojecte de Llei integral de reconeixement del dret a la identitat i expressió de gènere**, que es troba en fase de tramitació. Pel que fa al tractament del nom sentit, es remet al dictamen CNS 30/2022, i destaca especialment els fonaments jurídics V i VI que hem citat més amunt. És a dir, remarca les següents idees (fonament jurídic III):

- Destaca les consideracions a les quals s'arriba en el fonament jurídic V en relació amb el principi d'exactitud i el principi de seguretat jurídica, en el sentit que si bé les persones interessades han de poder relacionar-se amb el nom sentit si ho desitgen, en qualsevol cas l'Administració ha d'utilitzar els sistemes d'identificació que preveu l'LPAC, amb la finalitat de no perdre la traçabilitat de la informació i, en definitiva, posar en risc l'exactitud de la informació personal de la persona interessada.

- Destaca també el fonament jurídic VI, el qual conclou que la dada relativa al nom sentit no sembla que s'hagi de considerar com una informació de categories especials de dades de l'article 9.1 del RGPD, atès que no comporta necessàriament donar a conèixer cap informació concreta sobre la vida sexual o sobre l'orientació sexual de les persones. Tot i això, cal tenir en compte que aquesta informació pot comportar el tractament de dades de persones amb situacions personals d'especial vulnerabilitat o en risc de discriminació, la qual requereix especial consideració i sensibilitat pel que fa a l'aplicació dels principis i garanties de la normativa de protecció de dades, atesa l'afectació pels drets i interessos d'aquestes persones.

També incideix, en el fonament jurídic III, en les consideracions a les quals es van arribar en la consulta CNS 30/2022, sobre la necessitat de vetllar pel compliment del principi d'exactitud i el de seguretat jurídica.

CONCLUSIONS RESPECTE EL NOM SENTIT

Aquesta Assessoria Jurídica considera que les conclusions sobre l'apartat del nom sentit es poden resumir de la següent manera:

1. No té consideració de categoria especial de dada: El tractament del nom sentit, com a dada identificativa relativa a la identitat o expressió de gènere d'una persona física no implica, en principi, el tractament de dades de categories especials de les recollides a l'article 9.1 del RGPD, ja que no revela informació relativa a la "vida sexual" o "l'orientació sexual de les persones", conceptes que sí es recullen a l'article 9.1 del RGPD.

2. Consentiment: En aplicació de l'article 6.1.a) del RGPD és lícit el tractament de les dades si la persona interessada ha donat el consentiment per al seu tractament.

3. Identificació en procediments administratius: És obligatori verificar la identitat de les persones interessades en els procediments administratius, utilitzant els sistemes d'identificació que preveu la normativa vigent, com ara el DNI/NIE o passaport, per tal de per a garantir la traçabilitat de la informació i complir amb les exigències legals.

També serviria per a la verificació de la identitat l'aportació de la TSI on consti el nom sentit, atès que per tal de poder obtenir la TSI, s'ha d'haver acreditat la identitat de la persona sol·licitant, mitjançant el DNI, el NIE o el passaport, tal com consta en els certificats que emet la Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI+, la plantilla del qual hem reproduït en la consideració jurídica primera.

4. Cal tenir especial cura amb el tractament de dades de persones amb situacions personals d'especial vulnerabilitat o en risc de discriminació, atesa l'afectació pels drets i interessos d'aquestes persones.

5. És, per tant, perfectament legítim l'ús del nom sentit, en compliment del manament previst a l'article 23.1 de la Llei 11/2014, sempre i quan es parteixi de la base jurídica del consentiment de la persona afectada (art. 6.1.a) RGPD), i per tal d'assegurar la identitat de la persona també s'incorpori el número del document oficial (DNI/NIE o passaport); o bé s'aporti la TSI juntament amb el certificat que emet la Direcció General de Polítiques Públiques LGTBI+, el qual substituiria l'aportació del corresponent document d'identitat.

6. En cas d'haver-se informat el nom sentit en els formularis, en les comunicacions i resolucions administratives que se'n deriven es consideraria correcte incloure una fórmula explicativa, com a tall d'exemple la que proposeu: "Nom i cognoms (nom registral), a partir d'ara ens referim a vostè com a (nom sentit)", sempre i quan s'hagi pogut assegurar la identificació de la persona en base el principi d'exactitud de la informació i la seva traçabilitat, així com el principi de seguretat jurídica.

En resum, és crucial assegurar el respecte dels drets de les persones trans en el tractament del nom sentit, amb respecte de la normativa de protecció de dades i de procediment administratiu.

III

CONSIDERACIONS JURÍDIQUES RESPECTE L'ADDICIÓ EN ELS FORMULARIS DEL CAMP "GÈNERE": "HOME/DONA/NO-BINARI"

Primera. El Dictamen 2/2020, de 17 d'agost, del Consell de Transparència i Protecció de Dades d'Andalusia, relatiu a la utilització d'alternatives al binomi "home/dona" en la complimentació de la variable "sexe" en els formularis que es posen a disposició de la ciutadania, i a les garanties en el tractament d'aquestes dades.

A la consulta es fa referència que a l'article 20.a) de la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, s'estableix l'obligació d'incloure sistemàticament la variable de «sexe» en la recollida de dades per part dels poders públics, per garantir de manera efectiva la integració de la perspectiva de gènere en el seu àmbit d'actuació, i al fet que en el mateix sentit es pronuncia l'article 10.1 de la Llei 12/2007, de 26 de novembre, per a la promoció de la igualtat de gènere a Andalusia.

D'altra banda, recorda el consultant que l'Institut Nacional d'Estadística, que conforme l'article 26 de la Llei 12/1989, de 9 de maig, de la funció estadística pública, li correspon la proposta

de normes sobre conceptes, definicions, unitats, estadístiques, classificacions, nomenclatures i codis per a la classificació de les dades i la presentació de resultats, codifica aquesta variable sobre la base de la definició que l'Organització Mundial de la Salut fa de la variable "sexe": Home/ Dona.

El Dictamen 2/2020 és especialment interessant per l'anàlisi que efectua sobre l'obligació d'incloure la variable "sexe" en la recollida de dades.

La consideració jurídica quarta estableix:

"Entre estos datos identificativos es habitual que se incluya la variable "sexo", que se suele cumplimentar eligiendo entre las opciones "hombre" y "mujer". Y, de hecho, tras la entrada en vigor de la Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres, los poderes públicos están obligados a "[i]ncluir sistemáticamente la variable de sexo en las estadísticas, encuestas y recogida de datos que lleven a cabo" [artículo 20 a)], a fin de garantizar de modo efectivo la integración de la perspectiva de género en su ámbito de actuación. Obligación que, como no podía ser de otra manera, se recuerda en el artículo 10.1 a) de la Ley 12/2007, de 26 de noviembre, para la promoción de la igualdad de género en Andalucía.

En ambos casos, las leyes referidas integran esta obligación en un artículo dedicado a la realización de estadísticas e investigaciones (o estudios), por lo que, en su aplicación, se recurre a una metodología que asegure la calidad en la obtención de las variables que se persigue analizar, así como la estandarización y homogeneidad en su tratamiento y la compatibilidad, comparabilidad y posibilidad de reutilización con otras estadísticas que podrían mejorar el alcance de los resultados que se obtienen.

De ahí que la cumplimentación de dicha variable se acoja a los estándares definidos por el Instituto Nacional de Estadística, que en relación con la variable estadística "sexo" indica lo siguiente: "El sexo se refiere al sexo biológico de la persona. Según la OMS, el «sexo» hace referencia a las características biológicas y fisiológicas que definen a hombres y mujeres, mientras que el «género» se refiere a los roles, conductas, actividades y atributos construidos socialmente que una cultura determinada considera apropiados para hombres y mujeres. De acuerdo con esta descripción, la OMS considera que «hombre» y «mujer» son categorías de sexo, mientras que «masculino» y «femenino» son categorías de género".

Por lo tanto, las categorías que se contemplan en la variable "sexo" son las correspondientes a "hombre" y "mujer", en referencia al sexo biológico; dato además que puede ser contrastable con los documentos oficiales que identifican a las personas (documento nacional de identidad o pasaporte) o los que constan en los registros públicos (como el Registro Civil), existiendo además un procedimiento legal establecido para que cualquier persona que reúna los requisitos exigidos por la norma pueda modificar este dato tanto en el Registro Civil como en sus documentos identificativos.

Por lo demás, resulta evidente que el dato "sexo" así entendido no se incluiría dentro de las categorías especiales de datos, y la legitimidad para recabar dicha información en los formularios que se ponen a disposición de las personas interesadas por parte de los poderes públicos vendría dada por la aplicación de la normativa de igualdad de género antes

mencionada, que obliga a dichos poderes públicos a incluir dicha variable en la recogida de datos.”

De l'anterior, es pot desprendre que la variable “sexe” per si mateixa no és una categoria especial de dades. Ara bé, matisa el següent a la consideració cinquena que la inclusió de la variable “altres” suposaria que es subsumeixen dades relatives a la orientació i identitat sexuals:

“Atendiendo al uso de la variable "sexo" al que hicimos referencia en la anterior Consideración Jurídica, parece evidente que la introducción del valor “otros” como posible respuesta, de modo alternativo a las respuestas “hombre” y “mujer”, supone la conversión de dicha variable en un campo que recoge asimismo datos sobre la diversidad sexogenérica de las personas LTGBI. La inclusión de dicha alternativa cambiaría, por tanto, el sentido actual de la recogida de datos, pues se pasaría del concepto de "sexo biológico" -aceptado como estándar por el Instituto Nacional de Estadística y con la legitimidad para su tratamiento que se señaló anteriormente- a otra noción más amplia subsumidora también de datos concernientes a la orientación e identidad sexuales.

En consecuencia, la materia objeto de consulta incide en las categorías especiales de datos delimitadas en el artículo 9.1 RGPD, toda vez que entre ellas se mencionan expresamente los “datos relativos a la vida sexual o la orientación sexual de una persona física”.

Així, pel que fa a la inclusió de la variable “altres”, especifica que serien d'aplicació les garanties que estableix el RGPD per a les categories especials de dades i, per tant, l'opció del seu emplenament hauria de ser de caràcter voluntari, i no una obligació:

“Así, pues, en lo concerniente a la opción “otros”, serían de aplicación las garantías que establece el RGPD para las categorías especiales de datos. Y, en particular, la determinación de la causa legitimadora del tratamiento, que, en el ámbito genérico en que se plantea la consulta -“los formularios administrativos” en general-, no podría ser otra que el consentimiento explícito de los interesados [artículo 9.2 a) RGPD], habida cuenta de que “ninguna persona estará obligada a revelar su orientación sexual, identidad de género o comportamiento sexual” (artículo 6.5 de la tantas veces reiterada Ley 8/2017). En este sentido, los formularios deberían contener instrucciones claras acerca de que la cumplimentación de esta opción “otros” es voluntaria y que, por tanto, es preciso el consentimiento explícito para su tratamiento.”

La solució que s'apunta en el dictamen del Consell de Transparència i Protecció de Dades d'Andalusia per tal de donar compliment a la normativa sobre igualtat de gènere, pel que fa a la realització d'estadístiques sobre homes i dones és la següent:

“Estos inconvenientes podrían, tal vez, sortearse si se incluyese en los formularios, de modo diferenciado y complementario a la consignación de la variable "sexo", una pregunta, con la formulación adecuada, que permitiera a las personas marcar que no se sienten representadas con la mera mención al sexo biológico consignado en la variable "sexo". De este modo, quien voluntariamente quisiera y diera su consentimiento para el tratamiento de esa respuesta -que sería considerada como una "categoría especial de dato"-, señalaría la casilla correspondiente, permitiéndose de esta forma incluir la diversidad sexogenérica en el correspondiente formulario y mantener además la variable "sexo" con su utilización estadística

consolidada. En el formulario -claro está- debería figurar claramente el carácter voluntario de la correspondiente respuesta, así como la recogida del consentimiento para el tratamiento del dato.”

Per tant, considerem més adequat que la variable “sexe” es mantingui tal com està actualment (home/dona) i que, l’opció “no-binari” s’inclouï en la variable “gènere”, el qual restaria com a (home/dona/no-binari).

La inclusió del no-binarisme no considerem que sigui una categoria de dada especial, atès que no entraria dins dels conceptes “orientació sexual” o “identitat de gènere”, conceptes que sí estarien protegits d’acord amb l’article 9.1 RGPD.

No obstant, com a dada personal, caldria donar el consentiment per al seu tractament, d’acord amb l’article 6.1 RGPD, i l’empenament del camp hauria de ser voluntari.

Segona. L’Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el Dictamen 24/2009 en relació amb la consulta plantejada per una empresa pública relativa a la comunicació de dades per a fer tractaments estadístics desglossats per sexe, fa l’aclariment que “amb caràcter general la dada “sexe” per si sola considerada no és una dada personal, tret que juntament amb altres dades permeti identificar –bé directament, o bé indirectament fent un esforç raonable -a una persona física.

Així, les comunicacions de dades, incloent la dada sexe, fetes de manera que no permeti identificar les persones físiques a què es refereixen, quedarien fora de l’àmbit d’aplicació de la normativa sobre protecció de dades, ja que no es consideren dades personals.

Fem aquesta observació perquè, al marge del que es dirà a continuació sobre la comunicació de dades proposada per l’Informe interdepartamental d’impacte de gènere, en abstracte i en termes generals podríem assenyalar que la realització d’una estadística amb dades desagregades per sexe no significa automàticament que aquesta s’hagi d’elaborar a partir de dades personals.”

D’aquí es desprèn que la variable “sexe”, per tant, no pot ésser considerada una dada personal.

Tercera. La Resolució de 26 de gener de 2024 de l’Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), ha sancionat amb una advertència a la Conselleria d’Economia, Coneixement i Ocupació del Govern de les Canàries per demanar a través de la pàgina web marcar dins de l’apartat sexe/gènere, si la persona que empena el formulari és home, dona o no-binari. A més de l’advertència, li ha donat un termini de sis mesos per eludir en la tramitació dels formularis relatius a la “Conciliació prèvia en conflictes laborals” la resposta “no-binari” dins de la variable sexe/gènere.

L’AEPD considera que s’han incomplert dues obligacions:

- L’obligació establerta a l’article 5.1.c) del RGPD, quan estableix que les dades personal ser: “c) Adequades, pertinents i limitades al que és necessari en relació amb les finalitats per a les quals es tracten (minimització de dades).”

Considera que d'acord de conformitat amb la normativa estatal i la seva correlativa autonòmica en cap cas assenyalen que a efectes estadístics en els procediments o formularis que es recullen dades s'ha d'incloure la resposta de "no-binari", i que aquesta opció només es pot incloure quan hi hagi relació amb la finalitat perseguida. En el cas analitzat, considera que el tractament de les dades, tot i estar previst en normes, ha d'entendre's inadequat.

- S'ha incomplert també l'obligació establerta a l'article 9.1 del RGPD: "Es prohibeix el tractament de dades personals que revelin l'origen ètnic o racial, les opinions polítiques, les conviccions religioses o filosòfiques o l'afiliació sindical, i el tractament de dades genètiques, dades biomètriques destinades a identificar de manera unívoca una persona física, dades relatives a la salut o dades relatives a la vida sexual o l'orientació sexual d'una persona física".

L'AEPD considera: "Por otra parte, la inclusión de la respuesta/opción no binario dentro de la variable sexo/género tampoco guarda relación *strictu sensu* con la opción sexo, que sería la recogida en la norma a efectos estadísticos a fin de garantizar de modo efectivo la integración de la perspectiva de género en su ámbito de actuación de conformidad con el artículo 20.a) de la Ley Orgánica 3/2007, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres y el artículo 11 de la ley 1/2020, Canaria de Igualdad entre Mujeres y Hombres (...)"

Afegeix també una distinció terminològica de sexe/gènere/orientació sexual en els termes següents:

"La cumplimentación de dicha variable se basa en los estándares definidos por el INE, que en relación con la variable estadística "sexo" indica lo siguiente: "El sexo se refiere al sexo biológico de la persona. Según la OMS, el "sexo" hace referencia a las características biológicas y fisiológicas que definen a hombres y mujeres", mientras que el "género" se refiere a se refiere a la construcción social y cultural que define las diferentes características emocionales, afectivas, intelectuales, así como los comportamientos que cada sociedad asigna como propios y naturales de hombres o de mujeres, pero puede haber personas que no se identifican con estas características de hombres y mujeres y así, aparte del masculino y femenino habría otros géneros. De esta manera, hay tantos géneros como identidades, y por ende tantas identidades de género como personas.

Mientras que "orientación sexual", es la atracción afectiva, romántica, sexual y psicológica que la persona siente de modo sostenido en el tiempo y se describe distinta a la identidad de género."

Destaquem també la següent afirmació:

"En todo caso, se presenta un formulario en el que si bien no hace referencia explícita a la orientación sexual o la vida sexual, se puede deducir que si no se brinda la respuesta hombre/mujer y se puntea la opción no binario se puede considerar relacionada con la vida sexual, puesto que en el fondo lo que se viene a poner de manifiesto es una cuestión que podría guardar relación con manifestar sus creencias al ser la identidad de género una cuestión interna de cada uno (...)"

D'acord amb això, entén que afegir l'opció "no-binari" en els formularis, si bé no fa referència explícita a l'orientació sexual o la vida sexual, es pot considerar relacionada amb la vida

sexual, i va més enllà de la finalitat del formulari, i no es pot obligar les persones a manifestar-se sobre les seves creences personals.

El fet que fa sancionable la inclusió del terme “no-binari” és que no concorre cap de les excepcions contemplades a l'article 9.2 RGPD, per la qual cosa, *a sensu contrario*, es pot argumentar que si l'emplenament de la casella del formulari hagués estat voluntària, no s'hagués produït cap vulneració.

Aquesta Assessoria vol posar de manifest, en primer lloc, que no considerem correcta l'agrupació de les variables “sexe/gènere” en els formularis, atès que són conceptes diferents. Tampoc considerem que la indicació del terme “no-binari” tingui una relació directa amb la vida sexual o l'orientació sexual d'una persona; ara bé, també volem remarcar que aquest terme no pot anar dins del camp “sexe”, sinó que dins del camp “gènere”.

Tal com s'ha vist, la variable “sexe” està lligada als efectes estadístics. Reforça aquesta afirmació la regulació que conté el programa anual d'estadística. De forma específica, l'article 4.1.c) del **Decret 6/2023, de 7 de març, pel qual s'aprova el Programa anual d'actuació estadística per a l'any 2023**, actualment vigent, preveu com una de les característiques tècniques de l'actuació estadística: “ - Variables principals: característiques objecte d'estudi sobre les quals s'obté informació i s'elaboren els resultats, incloent-hi sistemàticament el sexe i l'edat, si s'escau, i l'abast poblacional de l'actuació estadística.”

Així mateix, l'annex recull l'índex d'igualtat de gènere, i el defineix com “(...) un indicador compost que mesura el concepte complex d'igualtat de gènere en el marc dels països de la Unió Europea. Es calcula a partir de 31 indicadors que s'agrupen en 6 dimensions: treball, riquesa, coneixement, temps, poder i salut, d'acord amb la metodologia que ha establert l'Institut Europeu per a la Igualtat de Gènere. (...)”, i pren com a variables principals: “sexe, edat, indicadors bàsics i bretxa de gènere dels components de l'índex d'igualtat de gènere: treball, riquesa, coneixement, temps, poder, salut.”

És a dir, considerem que la variable “sexe” no ha de modificar-se, per no alterar els recomptes estadístics, i hauria d'incloure els camps “home/dona”. Així, si es vol introduir el terme “no-binari” hauria d'estar recollit, tal com s'apunta en la consulta formulada, dins de la variable “gènere”, el qual tindria les opcions: “home/dona/no-binari”.

Finalment, necessàriament, cal referir-nos a l'**informe de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades PD 16/2023, en relació amb l'Avantprojecte de Llei integral de reconeixement del dret a la identitat i expressió de gènere**, que també es pronuncia (fonament jurídic IV), sobre l'adequació de la documentació administrativa.

En l'esmentat informe es posa de manifest una contradicció entre els articles 15.1 i 15.4 de l'avantprojecte, en el sentit següent:

“L'article 15.1 de l'Avantprojecte analitzat preveu la necessitat d'assegurar que en els documents administratius, en especial en els formularis i en els sistemes d'informació, s'incorpori la referència al no-binarisme.

Ara bé, la redacció d'aquest article sembla contradir l'article 15.4 de l'Avantprojecte el qual, en termes similars, preveu que les administracions públiques de Catalunya han d'incorporar

als formularis i documents administratius, així com en els sistemes d'informació corresponents, les opcions d'home, dona i no-binari, però disposa que sempre que sigui imprescindible per a l'objecte de la recollida de les dades.

És a dir, mentre de l'apartat primer de l'article 15 de l'Avantprojecte es desprèn que les administracions públiques han d'assegurar que en tots els documents administratius (i sistemes d'informació) s'inclouï la referència al no-binarisme, l'apartat quart només el circumscriu als casos en què sigui imprescindible per a l'objecte de la recollida de les dades."

L'ACPD fa referència al ja citat principi de minimització de les dades (art. 5.1.c) del RGPD), pel qual les dades personals han de ser les adequades, pertinents i limitades al necessari en relació amb la finalitat per la qual es tractaran, i conclou que:

"(...) sembla més ajustada a la normativa de protecció de dades la previsió de l'article 15.4 de l'Avantprojecte, el qual insta als responsables del tractament a valorar si la referència a l'opció d'home, dona i no-binari són imprescindibles per a l'objecte de la recollida de les dades, i incorporar-ho en els documents administratius i formularis segons cada cas. Per això, es recomana la revisió dels apartats 1 i 4 de l'article 15 de l'Avantprojecte i, en particular, refondre'ls en el sentit al qual es refereix l'apartat 4."

L'ACPD remarca, per tant, el principi de minimització de les dades recollit a l'art. 5.1.c) del RGPD.

CONCLUSIONS RESPECTE L'ADDICIÓ EN ELS FORMULARIS DEL CAMP "GÈNERE": "HOME/DONA/NO BINARI"

Tenint en compte el marc normatiu exposat i les consideracions d'aquest apartat, aquesta Assessoria Jurídica considera que les conclusions derivades de les referències jurídiques presentades sobre la inclusió de la variable "no-binari" dins les variables "home/dona" en el camp "gènere", són les següents:

1. Els camps "sexe" i "gènere" no suposen una categoria especial de dades: D'acord amb l'article 9.1 del RGPD, es les dades relatives a la vida sexual o l'orientació sexual d'una persona física són una categoria especial de les dades personals. En canvi, els camps "sexe" i "gènere" no suposen una categoria especial de dades personals, tret que juntament amb altres dades permeti identificar -bé directament, o bé indirectament, fent un esforç raonable- una persona física.
2. Consentiment: En aplicació de l'article 6.1.a) del RGPD, és lícit el tractament de les dades si la persona interessada ha donat el consentiment per al seu tractament.
3. Voluntarietat: És possible incloure una referència al no-binarisme, sempre i quan el document contingui instruccions clares i precises que l'opció de marcar la casella és de caràcter voluntari.
4. La referència al no-binarisme no s'ha d'incloure dins del camp "sexe", sinó en el camp "gènere": És necessari que el camp "gènere" dels formularis inclogui una referència al no-

binarisme, per tal de no deixar cap persona sense representació en la documentació administrativa i poder fer polítiques públiques ajustades a la realitat. D'aquesta manera, el cam "sexe" inclouria les opcions "home/dona" i el camp gènere inclouria les opcions "home/dona/no-binari".

5. Inclusió del camp "gènere" en els formularis: Així com la variable sexe disposa d'una justificació jurídica expressa a l'article 56 de la Llei 17/2015, la variable gènere es demana en base a la Llei 11/2014, per tal d'aconseguir les dades que puguin ajudar a fer front a la possible discriminació per raó d'identitat de gènere, en defensa del principi d'igualtat i fer política pública per a erradicar-la, així com sensibilitzar la ciutadania. Per tant, es considera clau recollir la variable gènere en els formularis per poder complir amb aquest manament legal, i quan consti el camp "sexe" en un formulari, caldria incloure-hi també el camp "gènere".

6. Necessitat i proporcionalitat d'incloure marcadors de sexe i gènere als formularis: Cal posar-ho en context d'acord amb l'article 5.1.c) del RGPD, i, per tant, cal impulsar la recollida de les dades sempre que siguin adequades, pertinents i limitades al que és necessari en relació amb les finalitats per a les quals es tracten per a l'objecte del formulari, d'acord amb el principi de minimització de les dades.

En resum, amb aquests conclusions es vol destacar la rellevància i adequació jurídica de la inclusió del no-binarisme en els formularis i estadístiques, tot assegurant que estigui en línia amb la normativa de protecció de dades i que sigui pertinent per a la finalitat de la recollida d'informació.

Vist-i-plau

Carme Cuartero Torrentó
Responsable d'Assessorament Jurídic

Montse Polidura Navío
Advocada en cap

Generalitat de Catalunya